

## **СЕКЦІЯ 3. ПОЛІЦЕЙСЬКА МЕДІАЦІЯ У СИСТЕМІ ЗАХИСТУ ПРАВ ТА ІНТЕРЕСІВ ГРОМАДЯН**

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-257-2-21>

### **РОЛЬ МЕДІАЦІЇ ПОЛІЦІЇ В РЕАЛІЗАЦІЇ ЗАХОДІВ ПОЛІТИКИ ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ**

**Булгакова Олена Валеріївна**

*кандидат економічних наук, доцент,  
завідувачка кафедри державно-правових дисциплін факультету № 2  
Криворізький навчально-науковий інститут  
Донецького державного університету внутрішніх справ*

**Полтавець Андрій Анатолійович**

*кандидат юридичних наук,  
доцент кафедри державно-правових дисциплін факультету №2  
Криворізький навчально-науковий інститут  
Донецького державного університету внутрішніх справ  
м. Кривий Ріг, Україна*

Сучасне суспільство складно уявити без прагнення до розвитку та постійного підвищення рівня життя кожного з учасників поля суспільної взаємодії. Складність загальних процесів координації такої складної системи взаємодії, яка сформована не тільки різними сферами взаємодії, а й різними рівнями узгодження процесів такої взаємодії, передбачає формування певної інфраструктури управління в межах цієї системи.

На сьогоднішній час медіація є одним із найпопулярніших альтернативних способів врегулювання спорів (конфліктів) у розвинених країнах світу. Він передбачає залучення посередника (медіатора), який допомагає сторонам конфлікту налагодити процес комунікації, проаналізувати конфліктну ситуацію таким чином, щоб сторони самостійно змогли обрати той варіант рішення, який задовольнить інтереси і потреби обох учасників спору [2]. Поліція здатна забезпечити ефективне застосування заходів медіації у випадках виникнення необхідності врегулювання корупційних конфліктів.

Сучасна модель управління суспільством в Україні передбачає реалізацію основних принципів концепції New Public Management. Саме ця концепція «New Public Management» дозволяє державному управлінню

вирішувати дві важливі задачі: а) скоротити державний сектор та обмежити втручання і контроль уряду в житті суспільства та економіки; б) створити ефективну систему контролю громадськості над діяльністю держави через конкуренцію та цінову систему, досягнення економічної ефективності та «якісного економічного обслуговування» [2].

З огляду на важливість вирішення означених задач, постає питання про вирішення гострої проблеми корупційних ризиків, які виникають в процесі реалізації таких задач. Медіація поліції в такому випадку здатна через пряме або опосередковане втручання в конфліктну ситуацію забезпечувати об'єктивне та неупереджене врегулювання конфлікту в системі державної служби з об'єктивізацією загальнодержавних вимог антикорупційної політики.

Звернувшись до Роз'яснення Міністерства Юстиції України «Корупційні ризики в діяльності державних службовців» від 12.04.2011 [2], доречно акцентувати увагу на чітко сформульованій позиції Міністерства, що корупція є однією із найнебезпечніших загроз правам людини, демократії, правопорядку, чесності та соціальній справедливості, вона перешкоджає економічному розвитку та загрожує належному і справедливому функціонуванню країн, має негативні фінансові наслідки для громадян, компаній і держав, а також для міжнародних установ [1].

Також саме в зазначеному документі визначено, як один з основних напрямів у сфері запобігання корупції, виявлення корупційних ризиків, які можуть виникати в діяльності державних службовців, та одночасне усунення умов та притичин виникнення таких ризиків. При цьому, визначено, що за поширеністю корупційні ризики в діяльності державних службовців розташовано в такій послідовності: не доброчесність державних службовців; виникнення конфлікту інтересів; безконтрольність з боку керівництва; наявність дискреційних повноважень [4].

Грунтуючись на тому, що конфлікт інтересів, як корупційний ризик в діяльності державного службовця, розташовано на другій позиції за поширеністю, то саме розуміння причин такого явища дозволить виробити дієві механізми недопущення виникнення такої ситуації та адекватного реагування у випадку виникнення правопорушення.

Визначення конфлікту інтересів сформульовано в Законі України «Про запобігання корупції» [2], проте цього замало для ідентифікації ризик-ситуацій, за яких можливе виникнення корупційної складової в діяльності державного службовця.

Доцільно звернутись до Посібнику з оцінки корупційних ризиків та розробки планів протидії корупції [4], де корупційний ризик визначено як ймовірність виникнення та наслідки від корупційного вчинку. Тобто

визначальним в факті корупційного ризику встановлено корупційний вчинок державного службовця, який розглядається як корупційне правопорушення та правопорушення, пов'язане з корупцією, в межах визначених Законом України «Про запобігання корупції».

Виходячи з цього, складно побудувати саме факторну модель корупційного вчинку із чітким визначенням тих складових, щодо яких потрібно реагувати в системі управління державного органу. Така невизначеність створює складнощі в процесі ідентифікації корупційних ризиків та розробки Антикорупційної програми для конкретної системи управління державного органу. Також така ситуація ускладнює об'єктивізацію оцінки кожного з чинників, які створюють передумови запровадження запобіжних заходів у створенні умов недопущення корупційних вчинків.

Доречно заглибитись в побудову факторної моделі корупційного вчинку за методикою, запропонованою міжнародним стандартом ISO/IEC 31000:2009 «Управління ризиками – Принципи та керівництво». На нашу думку, факторна модель корупційного вчинку державного службовця складається з двох сфер та чотирьох рівнів функціонування посадової особи, в кожному з яких можна виокремити чіткі фактори, на які здатна реагувати система управління як на корупційний ризик. Також така модель дозволяє вирішити декілька основних задач управління державним органом: 1) формування системи управління корупційними ризиками, інтегрованої до загальної системи управління діяльністю і окремого органу, і кожного з державних службовців; 2) розробка та запровадження інструментів запобігання корупційним вчинкам на підставі об'єктивної інформації, отриманої через кількісну оцінку сукупності якісних факторів здійснення функцій державного органу та окремого посадовця; 3) індивідуалізація вимог до діяльності кожного державного службовця з огляду на складність виконуваних завдань з метою зниження керівного тиску на діяльність посадової особи та підвищення особистої відповідальності службовців при виконанні функцій держави.

Таким чином, ситуація конфлікту інтересів в діяльності державного службовця є одним з розповсюджених корупційних ризиків, які потребують розвитку медіації поліції, що дозволяє вирішувати складні завдання у створенні середовища з низьким ризиком вчинення корупційного вчинку, а отже ефективніше сприятиме запобіганню корупції в діяльності державного службовця.

#### **Література:**

1. Kelly J.M. The dilemma of the unsatisfied customer in a market model of public administration. *Public Administration Review*, 2005, 65 (1). P. 76-84.

2. Корупційні ризики в діяльності державних службовців. Роз'яснення Міністерства юстиції України від 12.04.2011 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0026323-11#Text>

3. Устинова-Бойченко Г.М., Нестеренко К.О., Булгакова О.В. Розвиток медіації під час вирішення публічно-правових спорів. – URL: [https://ljd.dnuvs.in.ua/wp-content/uploads/2022/06/Ljd\\_2\\_2022.pdf#page=119](https://ljd.dnuvs.in.ua/wp-content/uploads/2022/06/Ljd_2_2022.pdf#page=119)

4. Вінборн С., Сисоев В., Ткаченко В. Посібник з оцінки корупційних ризиків та розробки планів протидії корупції. Київ, 2015. 75 с.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-257-2-22>

## **МЕДІАЦІЯ У ВИПАДКАХ СКАРГ ВІДНОСНО ПОЛІЦЕЙСЬКИХ: ДОСВІД США**

**Ковальова Олена Володимирівна**

*кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник,  
професор кафедри адміністративної діяльності поліції  
Одеський державний університет внутрішніх справ  
м. Одеса, Україна*

Медіація в Україні сьогодні набуває поширення в різноманітних сферах суспільних відносин. Досліджуючи роль альтернативних способів вирішення конфліктів в поліцейській діяльності, серед сфер їх використання виокремлюється в тому числі застосування медіації замість службового розслідування у випадках надходження скарг на поліцейських [1, с. 98]. Враховуючи відсутність такої практики в Україні, актуальним є дослідження закордонного досвіду. Зважаючи на те, що розгляд скарг відносно поліцейських в порядку медіації широко застосовується в США, розглянемо досвід саме цієї країни.

Незважаючи на те, що в різних регіонах США використовуються різні програми посередництва (медіації) під час розгляду скарг відносно поліцейських, вони, як правило, мають спільні риси. По-перше, програми посередництва передбачають добровільну участь як офіцера, так і скаржника. В окремих регіонах (наприклад, штат Онтаріо [2]) обов'язковою є також згода керівника поліцейського. Відмова скаржника брати участь у програмі може призвести до відхилення скарги. В свою чергу відмова поліцейського брати участь у програмі може призвести до дисциплінарного стягнення. Однак ані скаржник, ані